

KÖYHÄÄ VÄKEÄ

**Sakari Hänninen ja Juko Karjalainen (toim.):
Biovallan kysymyksiä.
Kirjoituksia köyhyyden
ja sosiaalisten uhkien
hallinnoimisesta. Gau-
deamus, Helsinki 1997.
251 s.**

Köyhä nähdään, köyhä ei näe. Matkalla julkisiin liikennevälineisiin paljastaen kätkevä kassi kädessä, muuttokuorman tai häätolavan kanssa kerrostalon pihalla, laitoksessa jonotusnumeroa jonottamassa. Köyhän ruokailu, riehunta ja rakkaus ovat julkisia asioita. Varakkuus on varaa yksityisyyteen, piilopaikkoihin, eksklusiivisiin tapahtumiin, tummennettuun tuulilasiin, palvelijoihin ja edushenkilöihin, business classiin, vain vertaisten katseeseen. Jbs halu varakkuuteen on halua itsellisyteen ja itsellisyys keskeinen miehinen hinku (paskat sen paradoksaalisuudesta), ei ihme, että joukkoliikenteessä ja kaduilla liikkuvat vain hullut-sairaajat-köyhät-rikkolliset ja ne ns. tavalliset naiset ja nuoret, joiden elämänpirissä elintaso on nostonat vain miehen elämän näkymättömiin (yhden auton ja yhden hushällaajan perheet). Jbs ei köyhä on kadulla, hän on vain juuri noussut autostaan tai siihen taas kiirehtimässä, minkä näkee taittuneesta selästä ja haistaa korskiuden vaivoin peittämästä pelosta.

Rikastavat talkoot

Onko tässä kaikki viisautta köyhyydestä? Onneksi Sakari Hännisen ja Juko Karjalaisen kokoama antologia antaa rikkaamman kuvan asiasta. Heidän toimitteessaan tähdenetään "köyhyys"-nimisen ilmiön kehkeytymistä ja sen liuottumista hallintavallan rakenteisiin. Samalla tulee selväksi, miten tärkeää kurjuuden tematisointi on ollut yhteiskuntatieteiden kehityksen kannalta. Kirjoittajat ovat eurooppalaisia, enemmän tai vähemmän filosofisesti suuntautuneita yhteiskuntatutkijoita, joille kaikille ainakin Michel Foucault ja/tai Jacques Donzelot ovat tärkeitä lähtökohtia.

Giovanni Procaccin eri suuntiin kriittisessä avausartikkelissa tarkataan varhaisten ranskalaisten "sosiaaliloustieteilijöiden" tapaa yhtäältä korostaa köyhyyden keskeisyyttä ja toisaalta siirtää sen kriittinen alue talous-suhteista "kansalaisuuden käytäntöihin". Paitsi ekonomiasta köyhyyden yhteiskunnallinen kysymys eriytyi myös oikeudesta, koska kerjäläiset jäivät "kaikkien oikeudellisten suhteiden ulkopuolelle". Procaccin mukaan oli tilaa 'velvollisuuteen' ja 'yhteisvastuuseen' vetoavalle sosiaalietiikalle. Näin köyhät

saivat olla avustamassa politisoituvan anti-individualismin syntyä.

Mitchell Deania puolestaan pitelee pihdeissään "köyhiä koskeva diskurssi" tai "köyhyyden jäsentyminen". Niin käyhäntalojen järjestäminen kuin kaikki tällaisiin toimiin kuuluva puhe mahdollistaa "genealogisen" analyysin erityisryhmiä koskevan hallinnoimisen kehkeytymisestä. Antologian uskollisimmin foucaultlainen artikkeli sisältää muun muassa kiinnostavan katsauksen 'poliisin' käsitehistoriasta.

Luultavasti paras teksteistä on Peter Millerin ja Nikolas Fosen "Köyhiä ohjelmoimassa: köyhyyslaskelma ja asiantuntijatieto". Kiintään muotonsa, iskevän esitystapansa ja terävän aikalaiserittelynsä ansiosta erottuva artikkeli osoittaa muun ohessa avoimen anti-filosofisuuden (s. 134) filosofisen potentiaalin. Sinä missä Deanin kirjoitusta rasittaa havaintoja tylsistävä hallintamentaliteettien teoria, Miller ja Fose esimerkillistävät tutkimusotetta, jossa käsitteet korjaavat havaintoja ja havainnot käsitteitä.

Muissa artikkeleissa on hieman rajatummat aiheensa. Sakari Hänninen työstää huolellisesti kaikille tulkintatalkoolaisille tärkeitä Foucault'n biovalta-ajatuksia. Kevin Stenson tekee tilaa diskurssianalyysiin huonosti mahtuvalle keskusteludiskurssille sosiaalityön vuorovaiikutustilanteissa. Ian Hacking kokoaa lasten hyväksikäytön vaiheita normaaliuden tuottamista terävästi tutkailevassa tekstissään.

Antologia on laadukas opus. Ennakkoluuloton hakeutuminen mitä teoreettisimpien ja mitä käytännöllisimpien kysymysten äärelle sopii enemmän kuin hyvin itse aiheeseen, surkeiden vaivaisten irtolaisten sivistyneen kohtaamisen ja kohtelun päivittäisbarbariaan. Pätevät suomennokset eivät ainoastaan rikastuta tärkeitä keskustelua, vaan myös herättävät kielellisellä virkeydellään tajuamaan yhteiskunnan rakenteisiin imeytyneitä järjestömiä järkevyyksiä.

Toiselta puolen

On toinenkin lukukokemus. Kun Hännisen ja Karjalaisen johdanto alkaa kömpelästi nietzsche-foucault-kielisellä resitaatiolla ilman viitteen tynkääkään (seuraavalla sivulla mainitaan sitten Foucault'n 1971 ilmestynyt genealogia-artikkeli, mutta kertomatta mitenkään, että juuri sitä referoitiin), voi tulla mieleen, että teoksen voimavarat pyritään allokoimaan takakannan kohderyhmistä ehkä sittenkin etupäässä "mikrovallan tutkijoille" eikä niinkään "kaikille meille hallinnoinnin kohteille". Mikrovallan muodot ovat eittämättä kaameita ja puuttumisen puutteessa, mutta vain ne, jotka eivät vähään aikaan ole saaneet turpaansa, joutuneet ryöstetyksi tai raiskatuksi, kokevat verokortin tai virkakielen pahimpana väkivaltana ja nöyryytyksenä.

Jbs tässä vaikuttaa kustantajien ja toimitta-

jien ristiveto, niin ehkä mikrovallan tutkijoiden soisi herkistyvän myös kirjantekemisen hallinnointiin liittyville kysymyksille. Ehkä heiltä olisi lupa odottaa (itse)kriittistä silmää ja kättä myös toimitustyön rationaliteeteille. Lukijaparka joutuu "Jhdannon" lisäksi vielä Deaninkin kirjoituksessa nielemään erinomaisen arveluttavaa Foucault-Nietzschemitaatiota. Ekö kirjoittajien päähän pälkähdä oman toimintansa diskurssia, niitä "sommitelmia", joista puuduttava referointi kieli? Ekö se näyttäisi paljon paremmin, että läksyt on tehty ja jotain opittu? Ainakin Foucault seurasi Nietzscheä nietzscheläisittäin irtautumalla tästä, ei hypistelemällä hänen nimeään ja käsitteitään kuin juju-helmiä.

Nyt kun Foucault on jo ehtinyt taustoitajaksi paitsi suomalaisen alkoholisäätelyn historiografiaan (Matti Peltonen, *Kerta kielion päälle*. Hanki ja jää 1997), myös köyhyystematiikaltaan kunnioitettavan muhkeaan sosiaalipoliittisen perusoppikirjan (Antti Karisto & Pentti Takala & Ilkka Haapola, *Matkalla nykyaikaan*. WSOY 1998), voisi hänen työhönsä keskittyvissä erityisjulkaisuissa olla paikallaan, hyvien asioiden puolesta, artikuloida hänen työnsä standardoimatonta jakojäännöstä, sen sijaan että sen viimeinenkin papu jauhetaan suomalaiseksi suodatinpaahdoksi tutkimuslaitosten kahvihuoneisiin. Kun kerran standarditeoksista kaikkine ohiajoneen ja holhoavine huomautuksineen kuitenkin saa toimivaa infoa omaehtoisten tarkistusten raaka-aineeksi, voi kysyä, mikä on biovalta-antologian ero, juju.

Kakistelematta: mitä itua on panna Stake-sin "huono-osaisuus"- ja "sosiaalisten ongelmien muuntuminen"-nimistä projektirahaa teoreetikkogurun masturbatorisiin palvelusmenoihin? Tulihan Gautamastakin jumala vasten tahtoaan ja idoloitiinhan Dylankin elävältä, mutta voiko mikään olla pahempaa kuin normalisoida normaaliuden pystyvin kriitikko.

Jarkko S. Tuusvuori